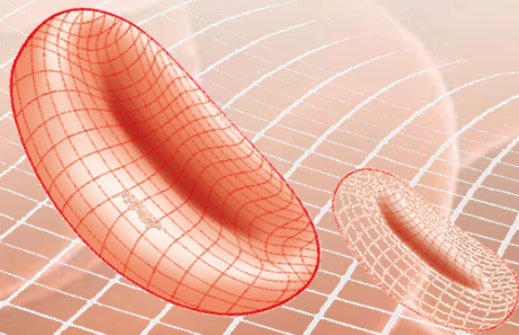

Hiposideremijska anemija

Doc. Dr Olivera Marković

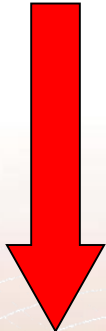
KBC "Bežanijska kosa"

ANEMIJA

Anemija podrazumeva smanjenje hemoglobina i broja eritrocita ispod donje granice referentne vrednosti za određenu dob i pol.

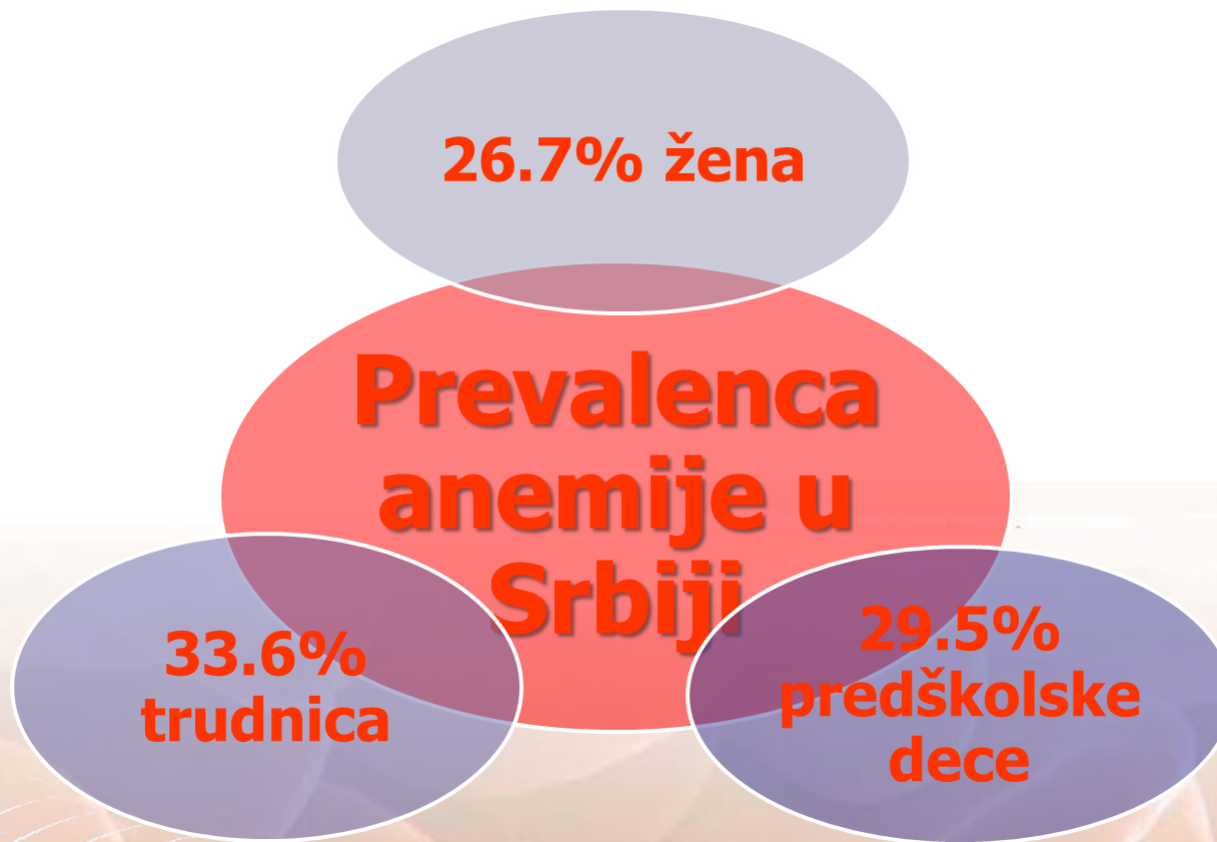
Kao termin koji se uobičajeno koristi u kliničkoj praksi odnosi se na:

-
- **sniženu koncentraciju hemoglobina**
  - **smanjen broj eritrocita**
  - **snižen hematokrit**

Hiposideremijska anemija (anemija usled deficita gvožđa) nastaje kada se rezerve gvožđa u organizmu smanje u toj meri da onemogućavaju eritropoezu.

Učestalost hiposideremijske anemije

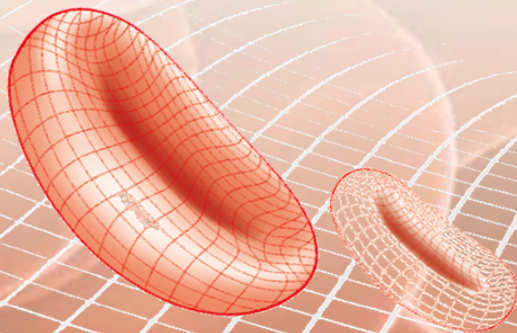
Velika učestalost je veliki socijalni problem (smanjena radna sposobnost, odsustvovanje sa posla, smanjena sposobnost učenja).

Pristup dijagnozi anemije

I korak - Utvrđivanje prisustva anemije i poređenje sa vrednostima kod zdravih osoba

II korak – ispitivanje etiologije anemije

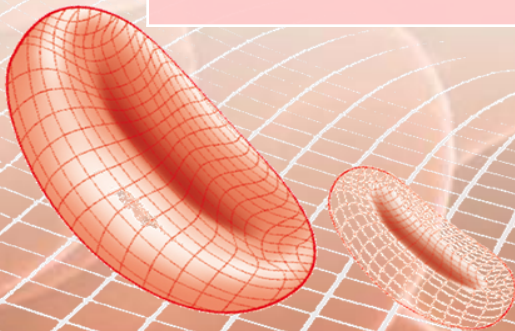
Normalne vrednosti Hgb, ER i Ht

Srednje normalne vrednosti Hgb, eritrocita i Ht zavise od:

- godina starosti
- pola

	Muškarci	Žene	Deca 1-2 godine
Hb (g/L)	132-160	117-140	110-140
Er ($\times 10^9/L$)	4.3 -5.7	3,8-5	3.8-5.4
Ht	0,41-0.53	0,356 -0,47	0.35-0.44

Eritrocitni indeksi

- **MCV** (**M**ean **C**orpuscular **V**olume - prosečna veličina eritrocita) – normalne vrednosti 83-97fL
- **MCH** (**M**ean **C**orpuscular **H**emoglobin - srednji korpuskularni hemoglobin) – prosečna količina hemoglobina u eritrocitima – normalna vrednost 27-31 pikograma (pg)/ po ćeliji u odraslih
- **MCHC** (**M**ean **C**orpuscular **H**emoglobin **C**oncentration - srednja koncentracija korpuskularnog hemoglobina) – prosečna koncentracija hemoglobina na litar eritrocita (normalna vrednost 320-360 g/L u odraslih)
- **RDV** (**R**ed **C**ell **D**istribution **W**idth) mera varijabilnosti volumena eritrocita - normalne vrednosti 11.5-15%

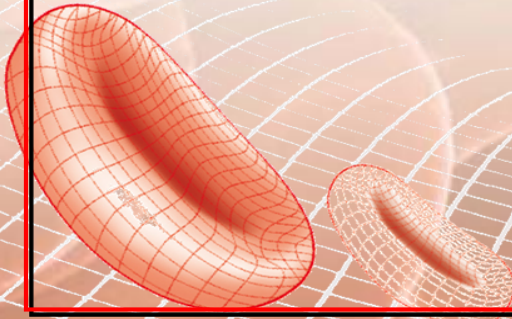

Manifestacije anemije

Simptomi kod bolesnika sa anemijom zavise od pet činilaca:

1. Težine anemije
2. Brzine njenog nastanka
3. Opšteg stanja bolesnika
4. Osnovnog oboljenja koje je uzrok anemije
5. Stanja kardiovaskularnog i respiratornog sistema i njegove sposobnosti da kompenzuje anemiju

SIMPTOMI ANEMIJE

CNS

Patološki zamor
Vrtoglavica, slabost
Depresija
Poremećaj kognitivnih funkcija

Gastro-intestinalni trakt

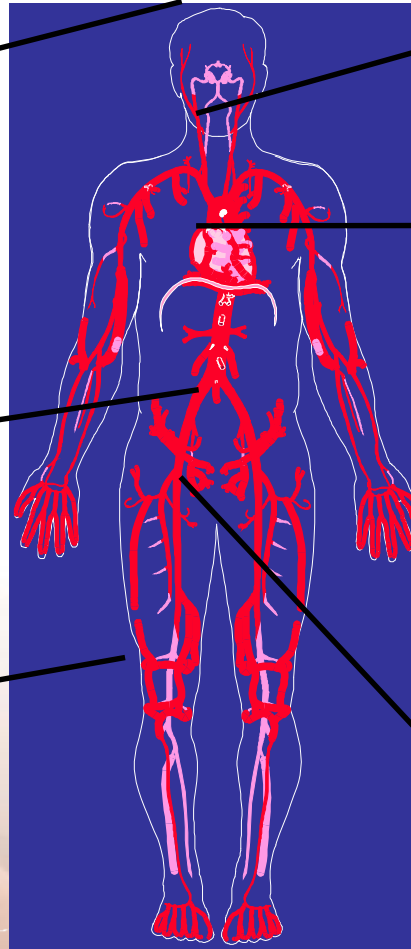
Anoreksija
Muka

Vaskularni sistem

- Snižena temperatura kože
- Bledilo kože, mukoznih membrana i konjunktiva

Lokomotorni sistem

- Grčevi u nogama

Imunološki sistem

Poremećaj funkcije T limfocita i makrofaga

Kardiorespiratorni sistem

Dispneja u naporu
Tahikardija, palpitacije
Uvećanje i hipertrofija srčanog mišića
Pojačan pulsni pritisak, mezosistolni ejekiconi šum
Rizik od pogoršanja srčane insuficijencije

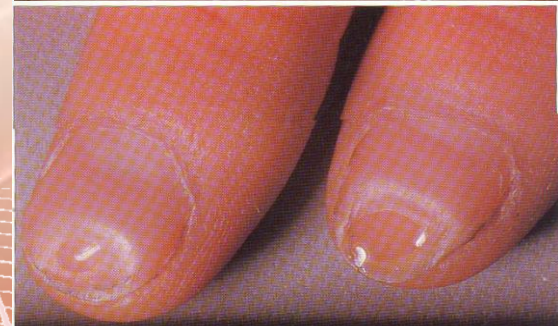
Genitalni trakt

- Problemi sa menstruacijom
- Gubitak libida

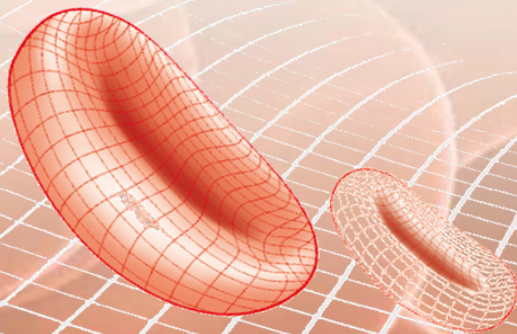
ZNACI

- BLEDILO KOŽE I SLUZNICA
- GLOSITIS
- ANGULARNI STOMATITIS (fisure u uglovima usana)
- DISFAGIJA (Plummer-Vinson syndrome)
- ATROFIČNI GASTRITIS
- KAŠIKASTO OBLIKOVANI NOKTI, KOILONIHIJA
- Tahikardija
- OPADANJE KOSE
- PICA (apetit za neprehrambene supstance-led, glina)
- SPLENOMEGALIJA (10%)

Hiposideremijska anemija u trudnoći

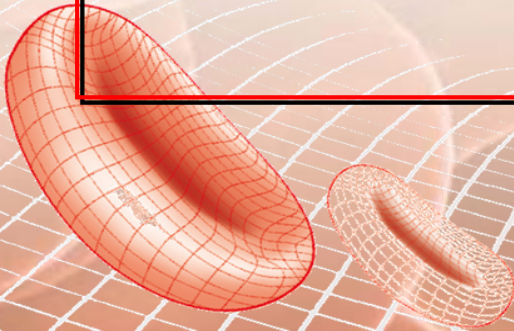
- Uzroci: povećane potrebe, neadekvatan unos gvožđa
- Rizik od anemije je veći u slučaju blizanačke trudnoće
- Deficit gvožđa kod majke povećava rizik od prevremenog porođaja i male telesne težine na rođenju

Patofiziološka klasifikacija anemija

Anemija može nastati kao posledica:

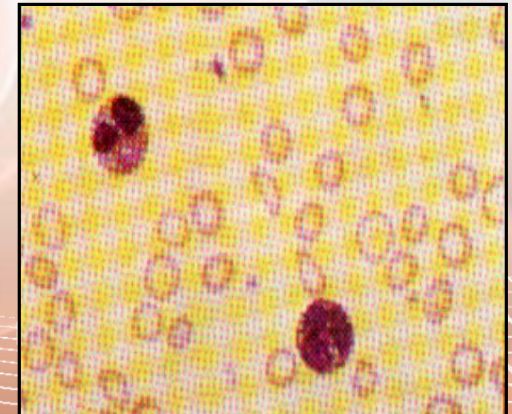
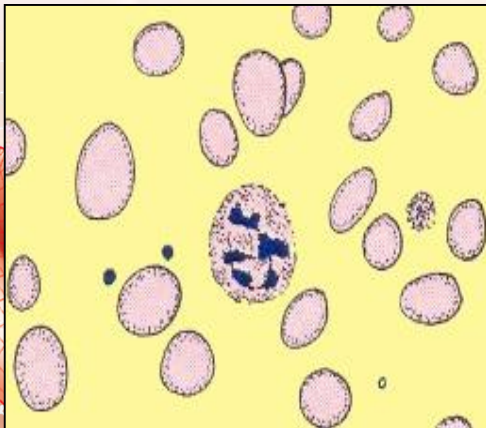
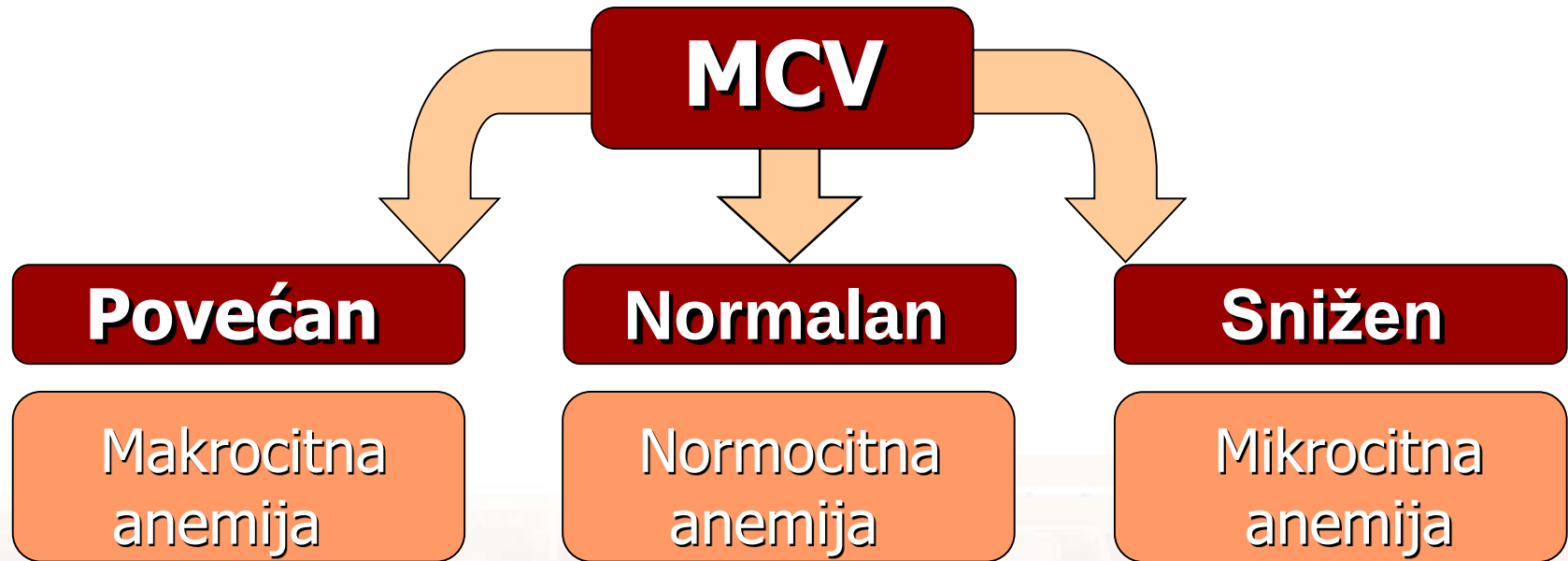
1. Poremećene produkcije eritrocita
2. Povećane destrukcije eritrocita
3. Gubitka krvi

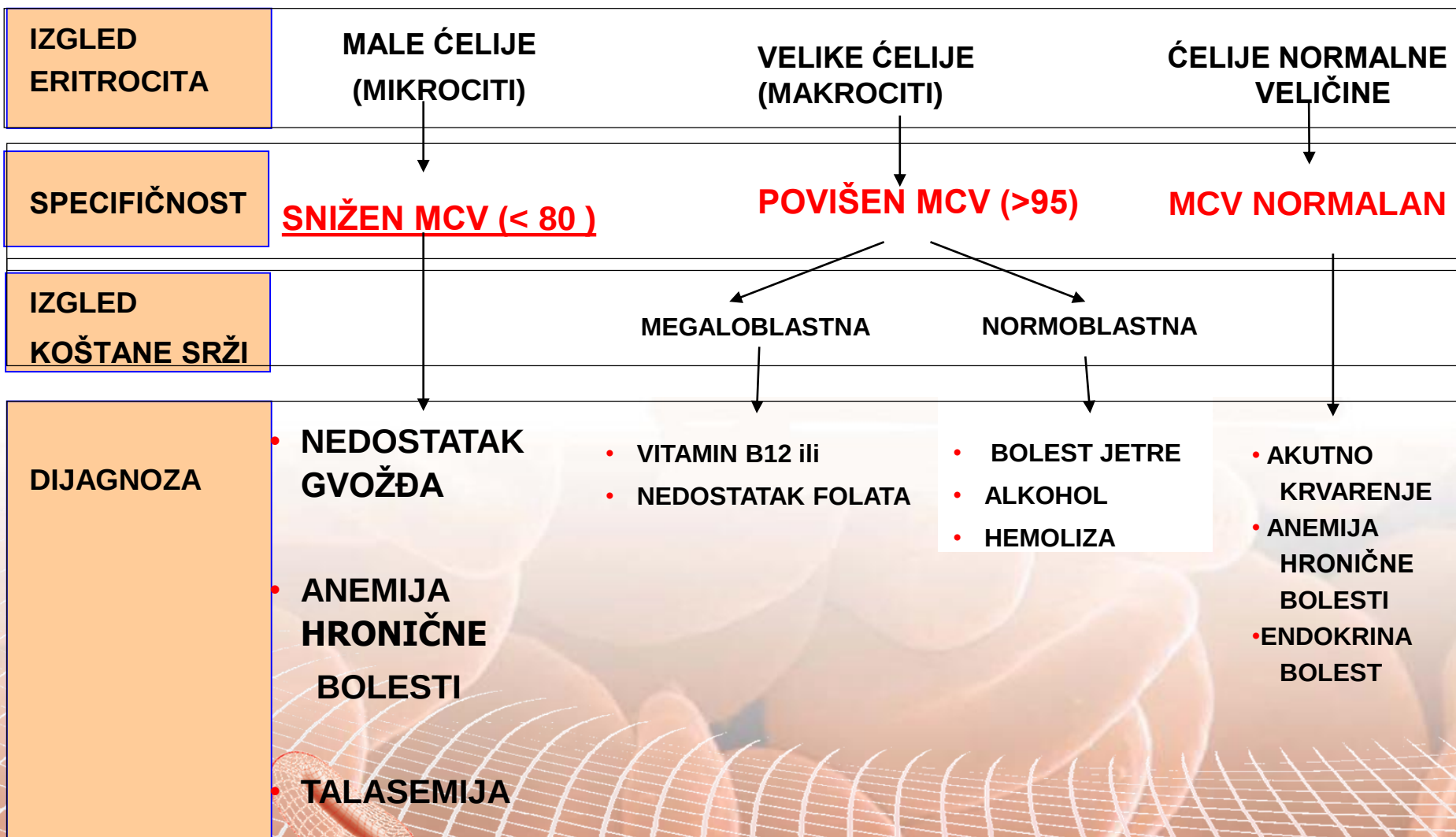
Morfološka klasifikacija anemija

se zasniva na vrednosima srednjeg volumena eritrocita (MCV-a)

Klasifikacija anemija

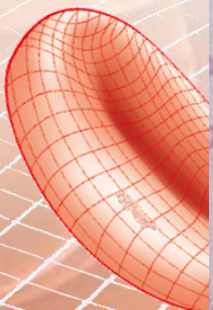
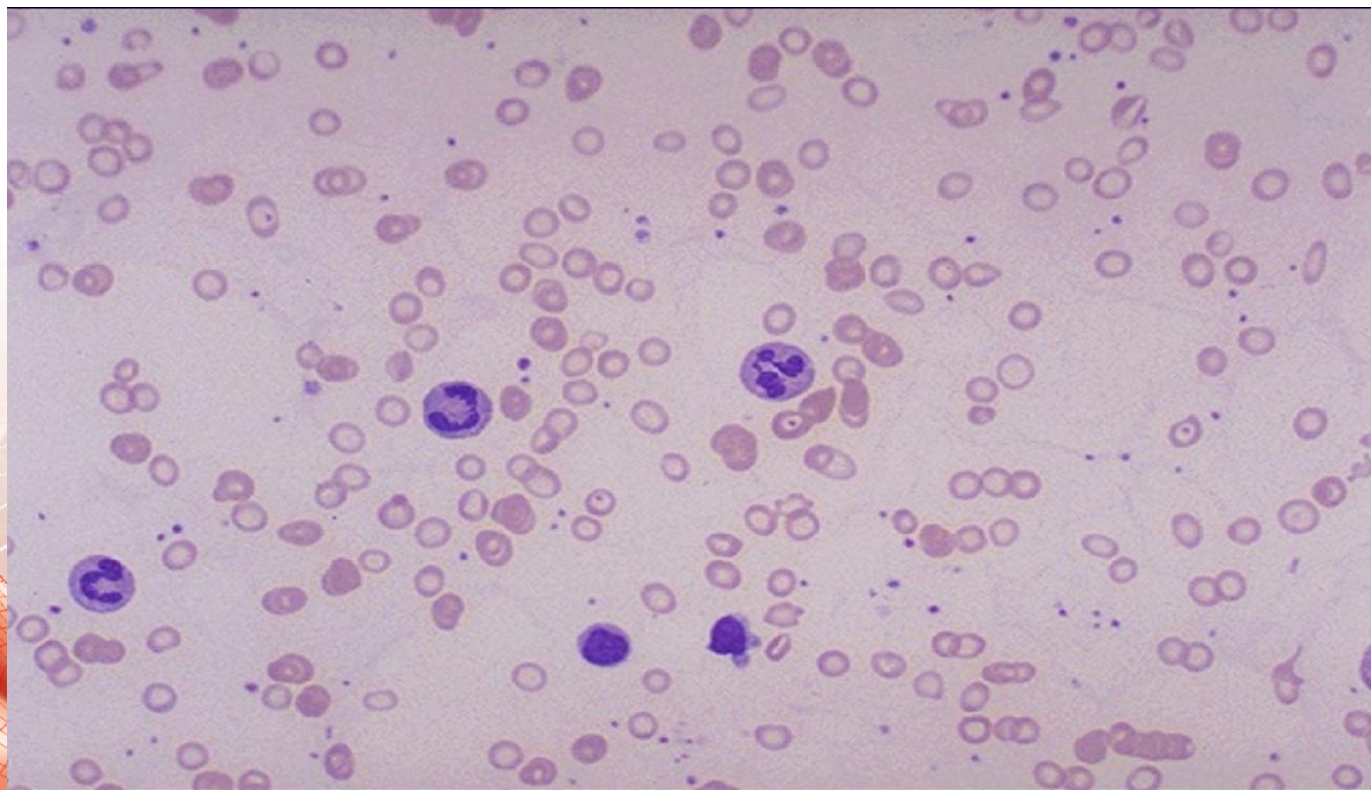
Razmaz periferne krvi

Na osnovu razmaza periferne krvi određuje se veličina i oblik eritrocita:

Anizocitoza – eritrociti različite veličine

Hipohromni eritrociti - bledi eritrociti sa malom količinom hemoglobina

Pencil shape eritrociti - eritrociti oblika olovke kod hroničnog deficita gvoždja

PARAMETRI METABOLIZMA GVOŽĐA

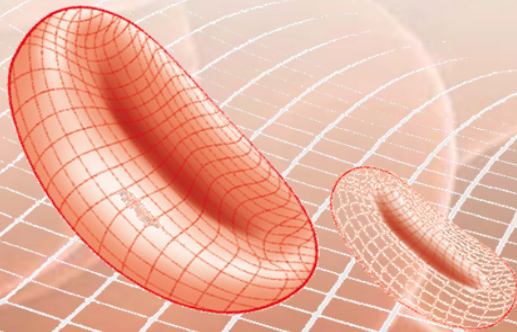
- **Serumsko gvožđe** je koncentracija gvožđa koja se nalazi u krvi.
- Normalne vrednosti (Muškarci: 11-32 μ mol/L, žene: 8-30 μ mol/L)
- **Transferin** – glavni transportni protein gvožđa, veže oko 1% gvožđa u organizmu
- Normalna vrednosti (Muškarci 49 - 72 mmol/l, žene 49–75 mmol/l)
- **Feritin** – glavni protein za skladištenje gvožđa u ćelijama (hepatociti i RES) i **glavni pokazatelj rezervi gvožđa u organizmu u odsustvu infekcije***.
- Normalne vrednosti (Muškarci 20–250 mg/l, žene 10–120 mg/l)

* **Feritin je reaktant akutne faze zapaljenja** (povećava se kada su rezerve gvoža povišene, ali i u infekciji, inflamaciji i sl.)

Saturacija transferina

$$\text{Saturacija transferina (\%)} = \frac{\text{Serumsko gvožđe (mmol/l)} \times 100}{\text{TIBC (mmol/l)}}$$

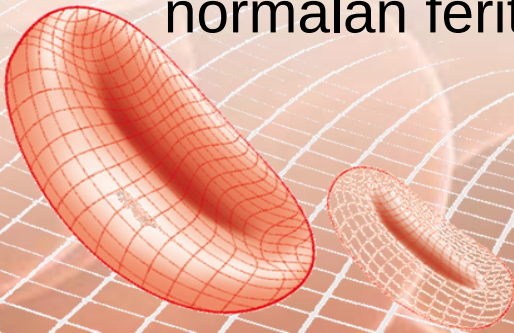
Referentni interval: 15–45 %.

Anemija hronične bolesti

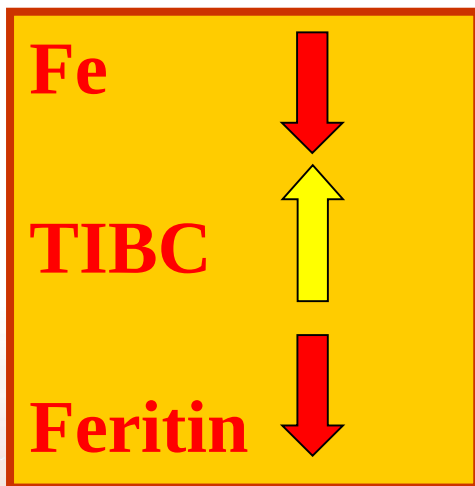
- Anemija hronične bolesti se javlja kod bolesnika sa infekcijama, inflamatornim i malignim oboljenjima.
- Nastaje kao posledica lučenja inflamatornih citokina (TNF i interleukin-6) koji inhibiraju eritropoezu i sprečavaju mobilizaciju gvožđa iz makrofaga.
- Bolesnici sa anemijom hronične bolesti imaju snižene ili normalne vrednosti serumskog gvoždja, snižen TIBC i normalan feritin

DIFERENCIJALNA DIJAGNOZA

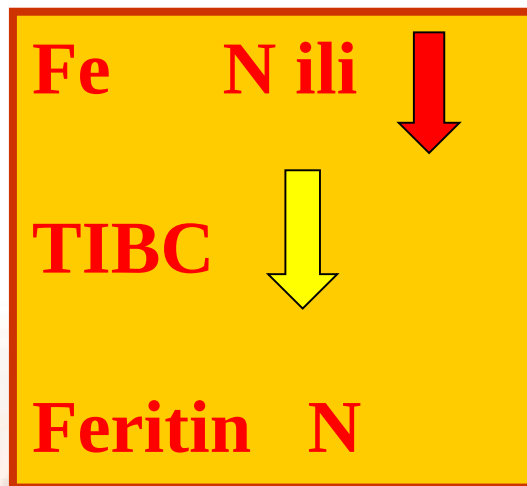
Sideropenijska aⁿemija

Mikrocitna
(normocitna retko)

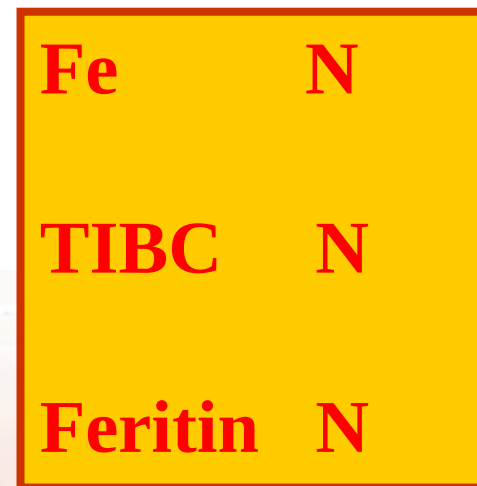
Anemija hronične bolesti

Mikrocitna ili
normocitna anemija

Talasemija

Mikrocitna anemija

Talasemija je nasljedni krvni poremećaj, koji se karakteriše mikrocitnom anemijom (snižnim Hb i MCV-om) uz prisustvo normalnih vrednosti parametara gvožđa.

N - normalan

Sideropenijska anemija

LATENTNA SIDEROPENIJA

NORMALNO
STANJE

SMANJENE
REZERVE
GVOŽĐA-

DEFICIT
GVOŽĐA

HIPOSIDERMIJSKA
ANEMIJA

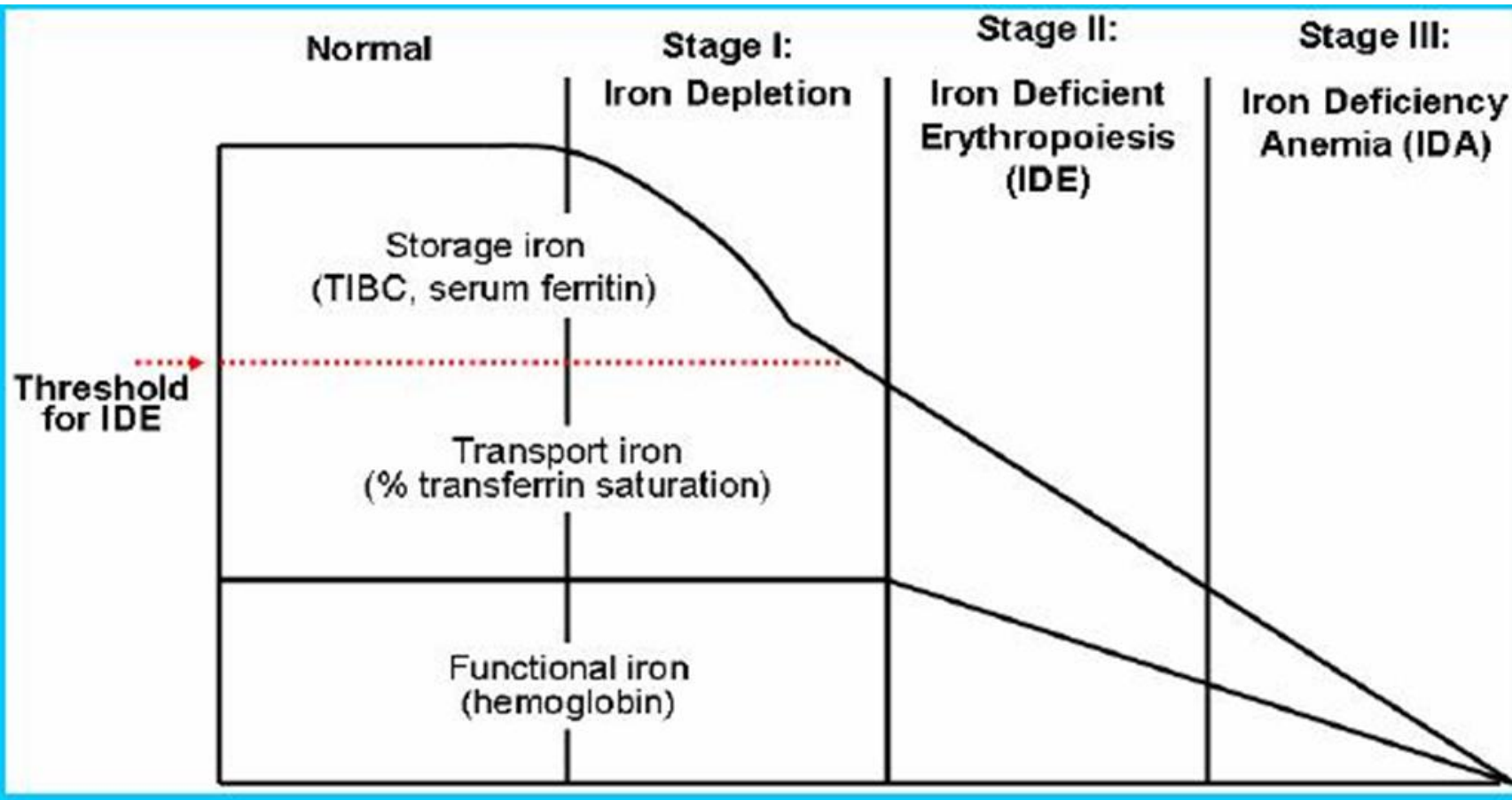
FERITIN

SATURACIJA TRANSFERINA

MCV & Hb & Hct

Prva dva stadijuma su bez simptoma, Hb je normalan, dijagnoza deficita gvoždja se postavlja na osnovu abnormalnosti laboratorijskih testova za procenu statusa gvoždja.

Prvi parametar koji se smanjuje je **FERITIN**, a potom **TIBC**

Hemoglobin
Feritin
Fe
TIBC

Normalan
Snižen
Normalno
Normalan/
blago snižen

Normalan
Snižen
Sniženo
Povišen

Snižen
Snižen
Sniženo
Povišen

% saturacije
Morfologija
Eritrocita
sTfR

Normalan
Normocitna
Normohromna
Normalan

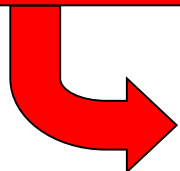
Snižen
Normocitna
Normohromna
Povišen

Snižen
Mikrocitna
Hipohromna
Visok

Uzroci nedostatka gvožđa

- Smanjen unos (vegeterijanci, ljudi u siromašnim zemljama gde se ishrana sastoji uglavnom od anmirinica biljnog porekla)
- Smanjena absorpcija (glutenska enetropatija, Chronova bolest)
- Povećani zahtevi (deca u doba intenzivnog rasta, trudnice)
- Gubitak krvi (GIT - hemoroidi, ulkusna bolest, divertikuloza creva, karcinom želuca i creva, potom urogenitalni trakt...)

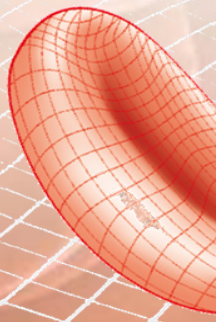
U gerijatrijskoj populaciji najčešći razlog anemije je **gubitak krvi**.

Potrebe za gvožđem zavise od doba i pola:

Muškarci/Žene 0.5-1 mg/dan

Trudnice 1-2 mg/dnevno

Deca 0.5 mg/dnevno

Nedostatak gvožđa

**Rezultat negativnog bilansa
UNOS:GUBITAK**

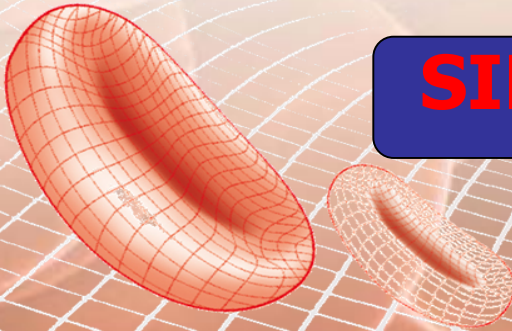
**Gubitak > 6 ml krvi (3 – 4 mg Fe)
dnevno**

NEGATIVNI BILANS

Prelatentni
nedostatak Fe

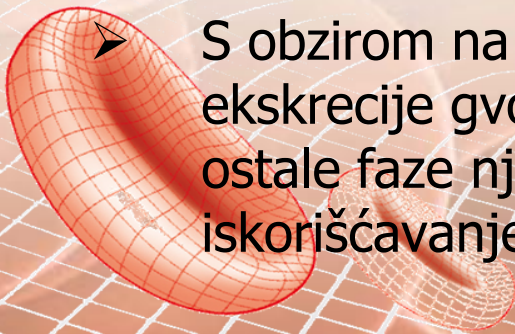
Latentni
nedostatak Fe

SIDEROPENIJSKA ANEMIJA

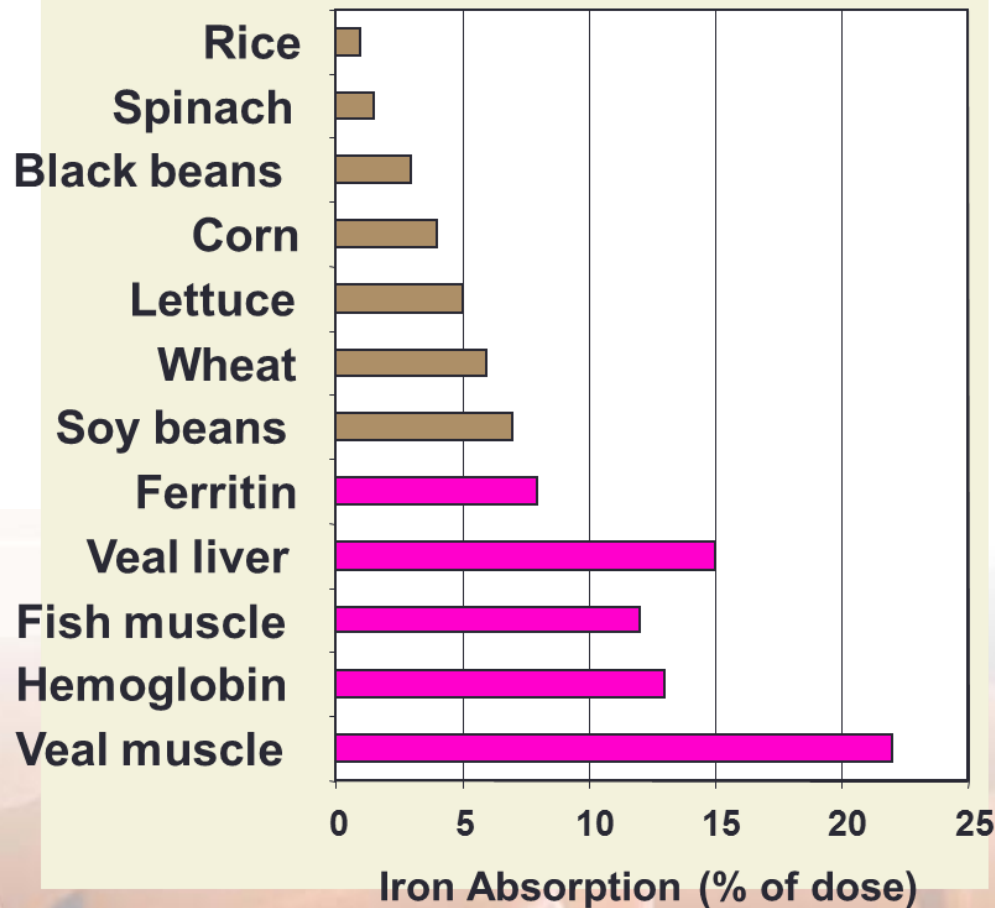

ABSORPCIJA GVOŽĐA

- **U namirnicama životinjskog porekla** gvožđe je prisutno u formi organskog hem-gvožđa i njegova **bioraspoloživost je >25%** (veća nego dok se u biljnim namirnicama)
- **U namirnicama biljnog porekla gvožđe** je u obliku **neorganskog nehem gvožđa** i njegova je **niska (<5%)**.
- Gvožđe se absorbuje u jonskom stanju kao **FERO-jon i u obliku hema**.
- Samo 5-15% unetog gvožđa se resorbuje.
- S obzirom na to da ne postoji aktivni mehanizam regulacije ekskrecije gvožđa iz organizma, ćelije moraju da kontrolišu sve ostale faze njegovog metabolizma: resorpciju, deponovanje i iskorišćavanje.

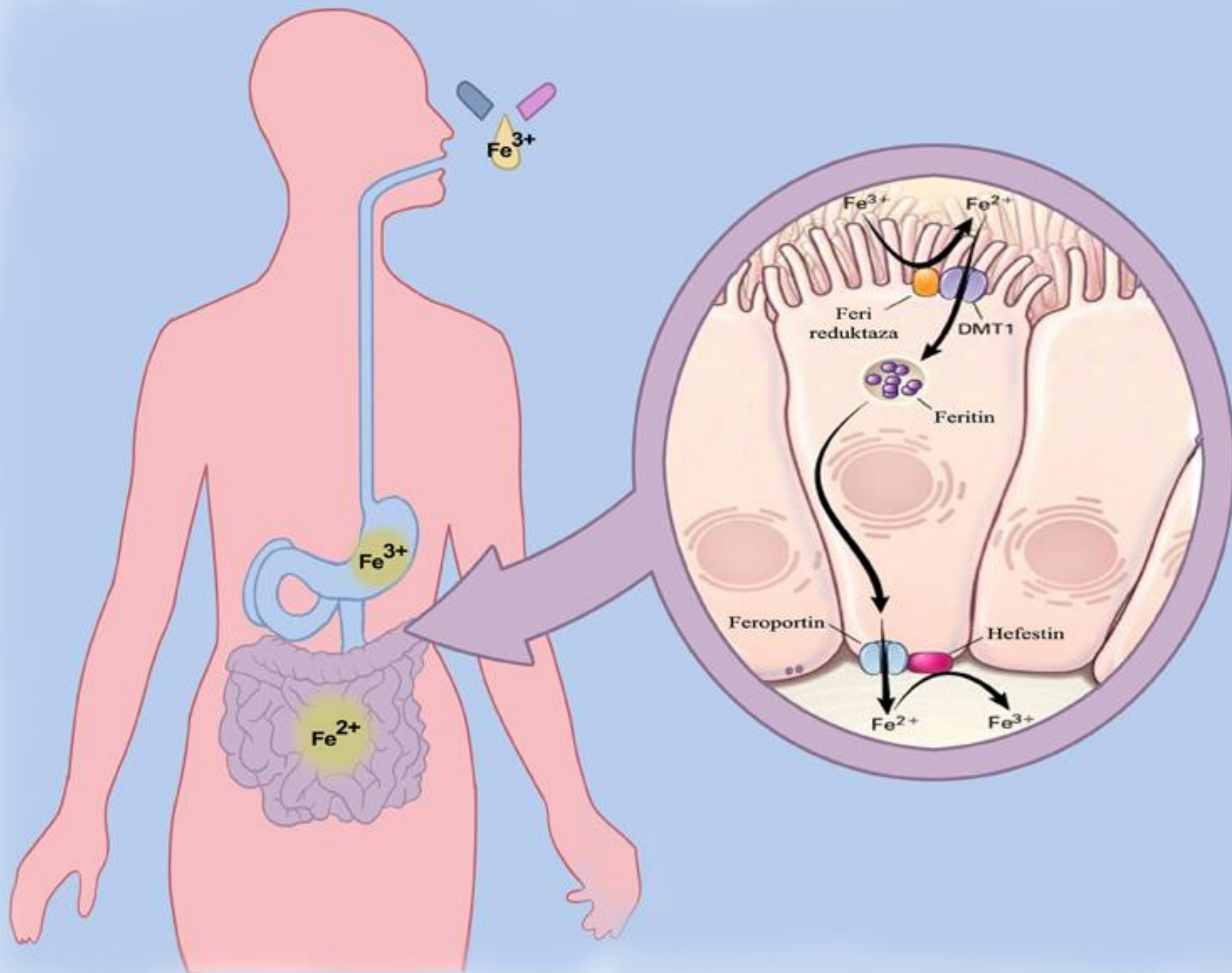
Apsorbcija gvožđa iz hrane

Apsorpcija gvožđa dešava se **u duodenumu i u gornjem delu jejunuma.**

Potreba organizma za gvožđem reguliše njegovu apsorpciju u organizmu

ABSORPCIJA GVOŽĐA

3 faze:

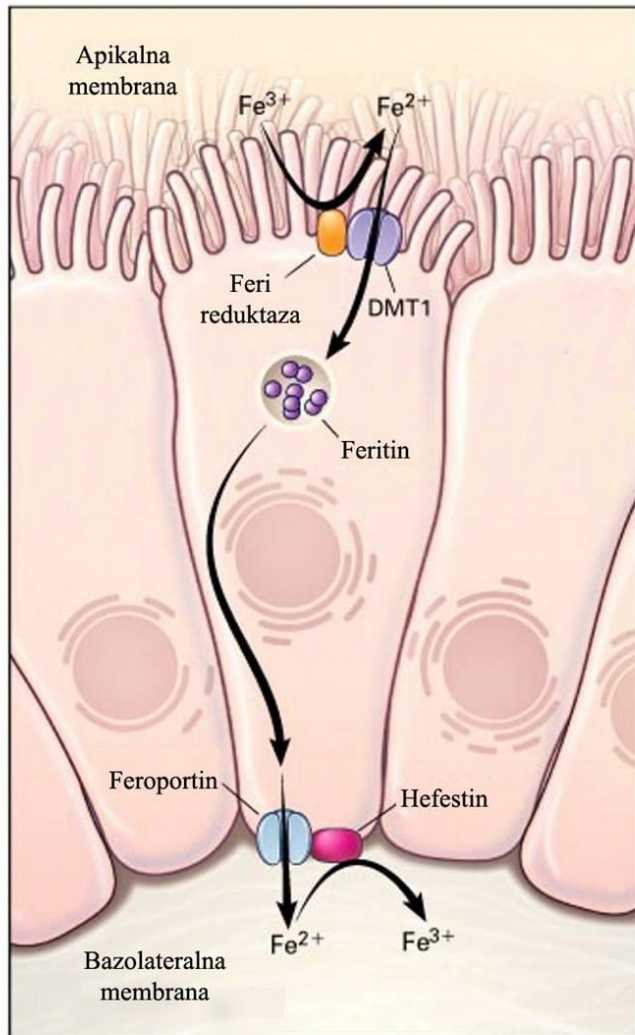
Transport kroz apikalnu membranu enterocita

Intracelularni transport

Transport kroz bazolateralnu membranu enterocita

Postoje različiti mehanizmi transporta !!!

Transport kroz apikalnu membranu enterocita

➤ Trovalentno gvožđe u lumenu **duodenuma i jejunuma** se redukuje u fero formu pomoću ferireduktaze

➤ kao trovalentno se ne može apsorbovati (jedino pinocitozom sa hranom što predstavlja izuzetno mali procenat resorpcije)

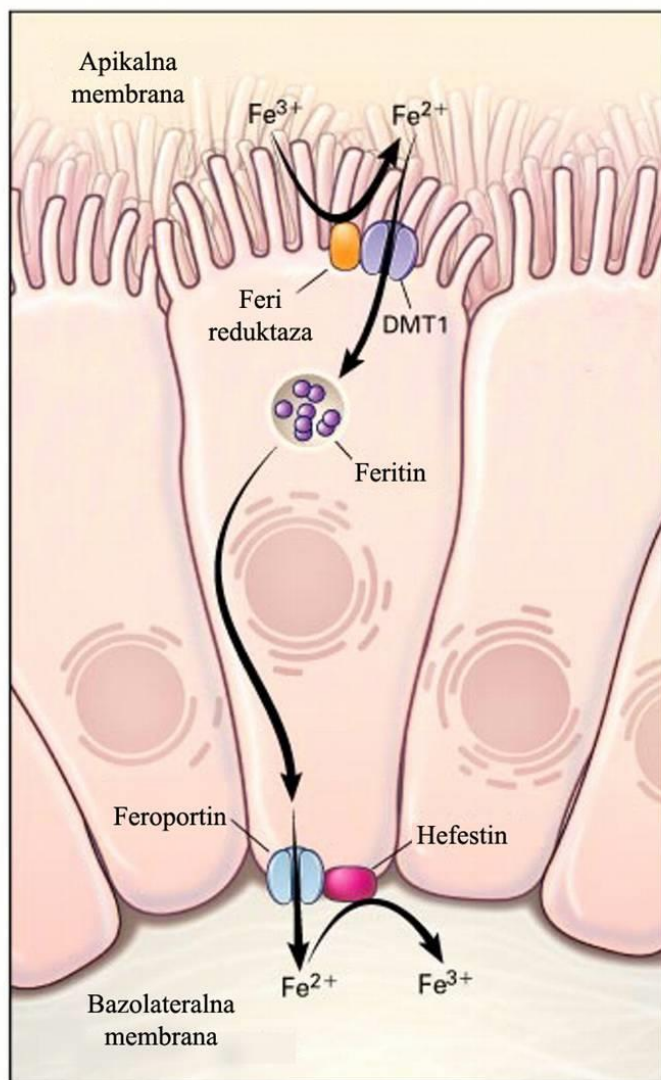
➤ Fe^{2+} se transportuje zajedno sa protonom u enterocit pomoću ***dvovalentnog transportera metala DMT1***

➤ **Hemsko gvožđe** (meso) se oporbuje kroz luminalnu membranu enterocita **endocitozom** posredovanom sa dva proteina (HCP1, PCFT)

Gvožđe se oslobađa u enterocitima iz hema (pod dejstvom hemoksisgenaze)

Intracelularni transport

- Kada uđe u enterocit gvožđe sledi dva glavna puta
- Kojim će krenuti, zavisi od stanja gvožđe u ćeliji i od unosa.

- **Zasićenost gvoždem** – gvožđe se vezuje za feritin i ne resorbuje se, enterocit odumire, gvožđe se gubi stalnom eksfolijacijom-vrlo važan mehanizam u homeostazi gvo.žđa

- **Deficit gvožđa** – gvožđe se usmerava u cirkulaciju preko bazolateralne membrane enterocita.

Mehanizam " MUKOZNA INTELIGENCIJA "

- Deficit gvožđa – povećana apsorpcija
- Višak gvožđa – Snižena apsorpcija

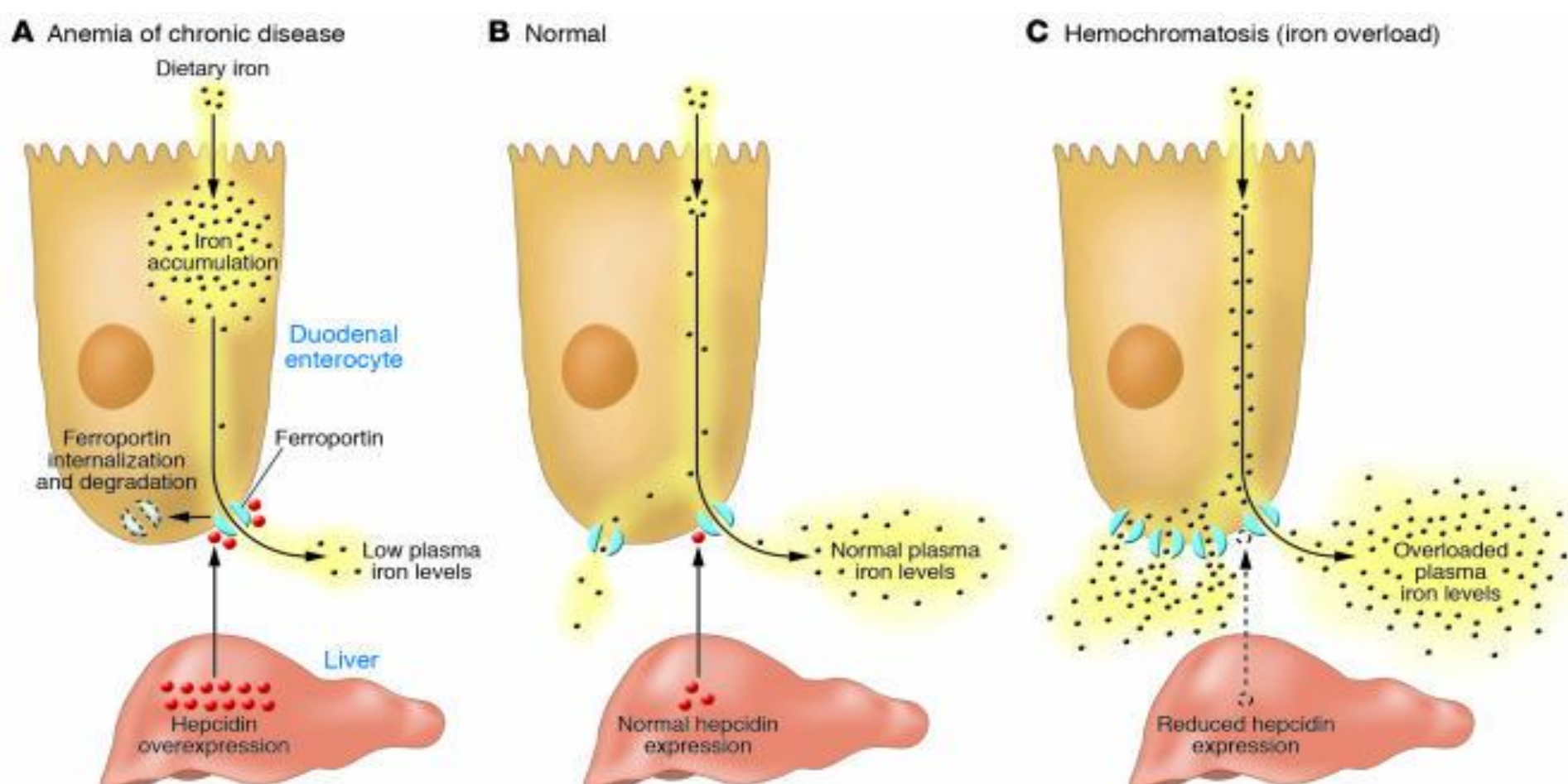

Glavi regulator metabolizma gvožđa je **HEPCIDIN**.

U slučaju infekcije ili inflamacije:

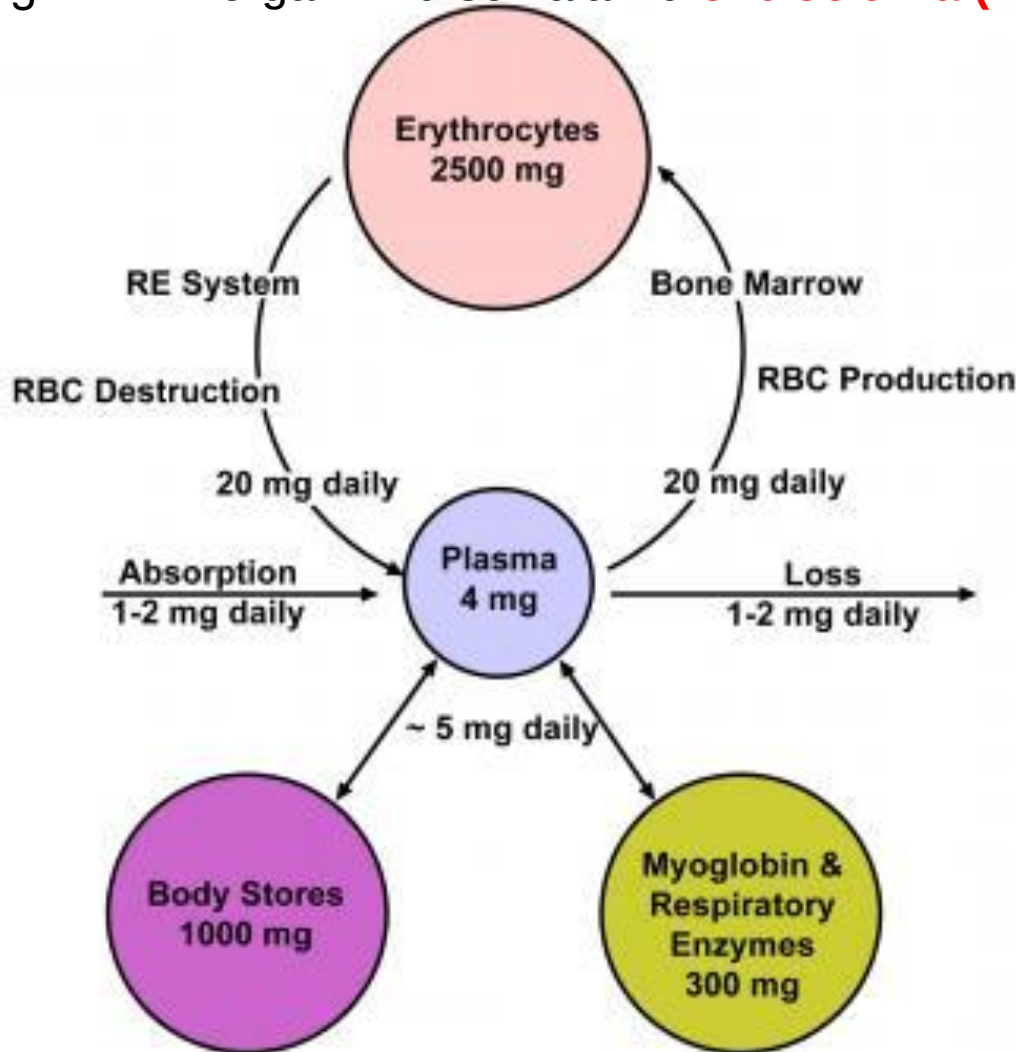
Sinteza hepcidina je i degradacija feroportina su

Posledica: nakupljanje gvožđa u makrofagima, nizak nivo serumskog gvožđa i smanjena eritropoeza

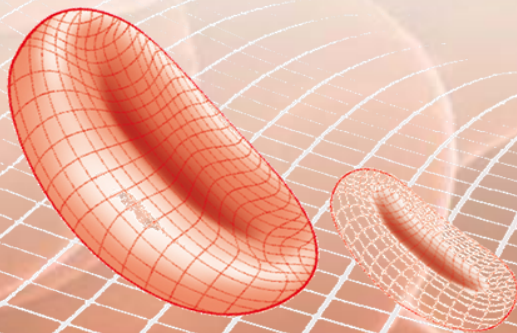
Distribucija gvoždja u organizmu

Najveći deo gvožđa u organizmu se nalazi u **eritrocitima (2500mg)**

Uticaj hrane na resorpciju gvožđa

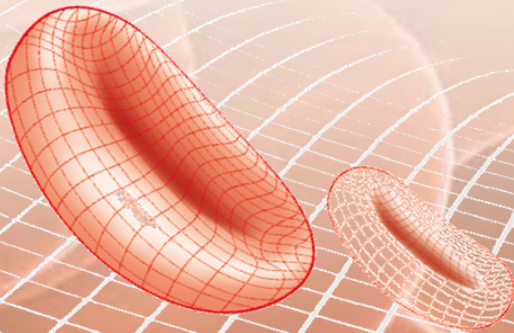
Biorasloživost gvožđa	hemsko > Fe^{2+} > Fe^{3+}
Inhibitori resorpcije	Fitati, tanini, fitati, antacidi, zasićenost gvožđem
Supstace koje stimuliraju resorpciju gvožđa	Askorbinska kiselina, citrat amino kiseline, deficit gvožđa

Dijagnostička obrada

Osnovni testovi:

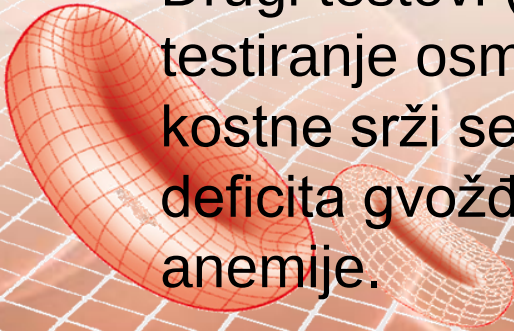
- **Kompletna krvna slika**
- **Razmaz periferne krvi**
- **Parametri metabolizma gvožđa:**
  - **serumsko gvožđe**
  - **totalni kapacitet transferina za vezivanje gvožđa (TIBC)**
  - **serumski ferritin**

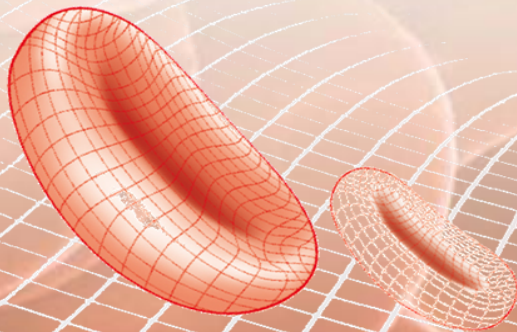
Dodatne analize

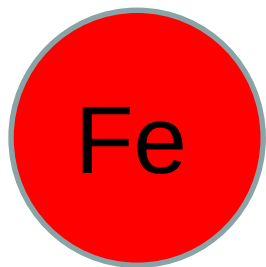
- Analiza prisustva hemosiderinurije, hemoglobinurije i pulmonalne hemosideroze.
- Ako postoji sumnja na **talasemiju** (mikrocitna anemija, uz normalne parametre metabolizma gvožđa) radi se elektroforeza hemoglobina, merenje Hb A2 i fetalnog Hb.
- Analiza procenta retikulocita.
- Drugi testovi (**analiza stolice na prisustvo okultne krvi**, testiranje osmotske fragilnosti eritrocita, analiza aspirata kostne srži se rade u cilju utvrđivanja etiologije anemije usled deficita gvožđa) i isključivanja drugih oblika mikrocitne anemije.

Strategija u lečenju nedostatka gvožđa

- 1. Identifikacija i lečenje uzroka koji je doveo do anemije**
- 2. Korekcija deficita primenom gvožđa u terapiji**

TERAPIJA Fe

OPTIMALNA DOZA: 100- 200 mg ELEMENTARNOG GVOŽDJA
DNEVNO U ZAVISNOSTI OD TEŽINE ANEMIJE

U prvih 20 dana TERAPIJE resorbuje se više gvožđa - **13.5%**

Sa povećanjem Hg smanjuje se resorpcija

Resorpcija 21 – 30 dana iznosi oko **5.1% gvožđa**

Kontrola efikasnosti terapije:

- Kontrola kks i serumskog feritina.
- Kontrolisanje serumskog gvožđa nema smisla.

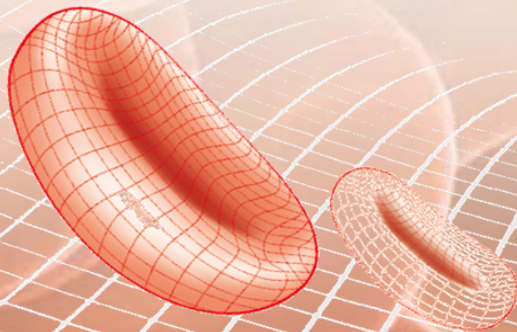

TRAJANJE TERAPIJE

- Još dva meseca nakon korekcije anemije (najčešće **ukupno 3-6 meseci**)

NAČIN UZIMANJA GVOŽĐA

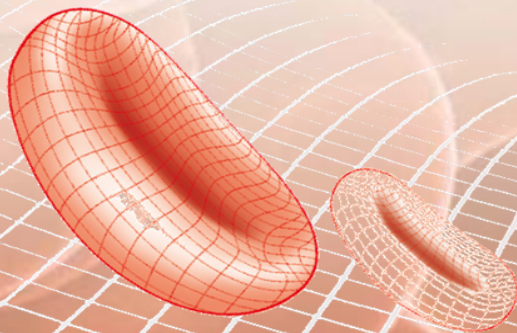
- uzima se pre jela (najbolja resorpcija), ali vreme i ponekad doza mogu biti podešene prema individualnoj podnošljivosti.
- Uzimanje posle jela ili sa obrokom smanjuje resorpciju za 40 – 50%

Indikacije za preventivnu primenu gvožđa

- Trudnoća (profilaktička doza: **60 mg elementarnog gvožđa** dnevno za vreme poslednja dva trimestra trudnoće ili od četvrtog meseca)
- Prevremeno rođena deca, blizanci
- Novorođenčadi čije su majke imale nedostatak gvožđa
- Kada dijeta ne sadrži dovoljne količine gvožđa (vegeterijanci).

Preparati gvožđa za per os primenu

Dvovalentno gvožđe

- gvožđe (II) - glukonat
- gvožđe (II) - fumarat
- gvožđe (II) - sulfat

Trovalentno gvoždje

- gvožđe (III) - hidroksid polimaltozni kompleks
- gvožđe (III) - protein sukcinilat
- gvožđe (III) - maltol
- gvožđe (III) - citrat

Per os preparati gvožđa se razlikuju po brzini rrsorbpcije i podnošljivosti.

Intravensko gvoždje

- Intravesnki preparati gvoždja:

Fe-dekstroza, Fe – sukroza, Fe - glukonat, gvožđe(III)-hidroksid saharoza kompleks, gvožđe - karboksimaltoza

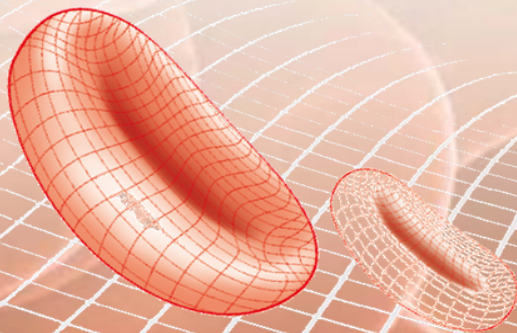
Doza i.v. gvoždja (mg) = (15 - Hb/g%/) x telesna težina (kg) x 3

Indikacije:

- **Gastrointestinalna intolerancija,**
- **Slaba apsorbcija,**
- **Neadekvatna korekcija anemije oralnim praparatima zbog nekontolisanog krvarenja,**
- **Odsustvo odgovora na per os preparate**
- **Primena samo u hospitalnim slovima (moguće anafilaktičke reakcije)**

INTRAVENSKI PREPARATI GVOŽĐA

- Gvožđe(III)-hidroksid saharoza kompleks 100mg/5ml
- Doza: 200mg (2 ampule) dnevno do 3xnedeljno, najmanje 30 min ili spora i.v. injekcija
- test doza; prvih 15 mg-15 min
- Na - feri glukonatni kompleks sa sukrozom 1amp - 62.5mg
- Doza: 2 ampule - 10mL (125 mg of elementarnog Fe) u 100 mL 0.9% NaCl i.v. 1 h ili razblažen kao spora i.v. injekcija (12.5 mg/min)

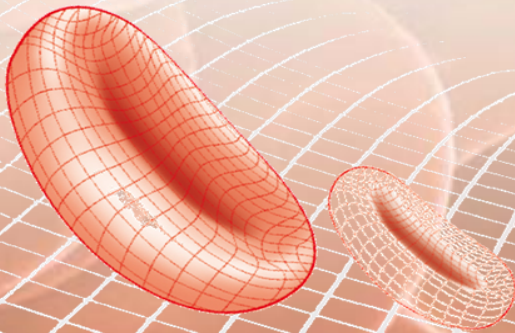

Praćenje efekta terapije gvoždem

- Za procenu efekta terapije gvoždem radi se:
  - 1) Krvna slika
  - 2) Feritin

Nema smisla određivati serumsko gvožđe.

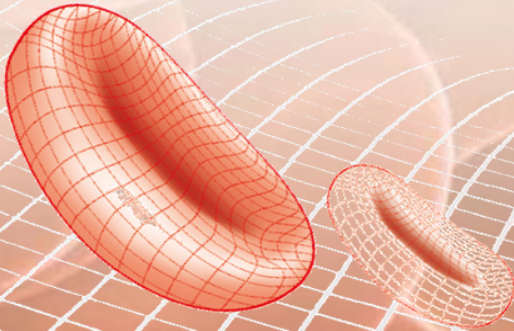
Neželjena dejstva oralne terapije Fe

Najčešća

- ✓ Muka
- ✓ Bol u epigastrijumu
- ✓ Dijareja
- ✓ Opstipacija
- ✓ Prebojenost stolice u crno

Ovi efekti su dozno zavisni.

Nedostatak odgovora na primenu oralnog gvožđa

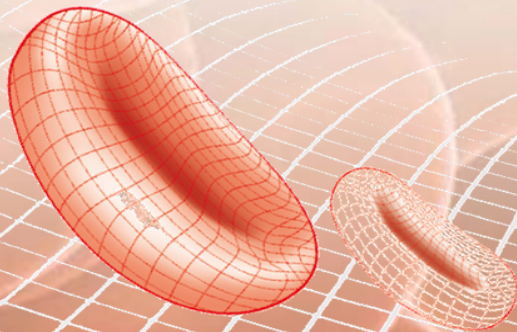

- Neadekvatno postavljena dijagnoza
- Komplikacija osnovnog oboljenja koje je dovelo do anemije
- Neuzimanje leka od strane bolesnika
- Nedovoljna doza gvožđa koju bolesnik uzima (suplementi)
- Veći gubitak od unosa gvožđa
- Malapsorbcija gvožđa

Odgovor na terapiju

Povećanje procenta retikulocita	nakon 7 - 10 dana
Povećanje Hb i Ht	14 - 21 d
Normalizovanje Hb i Ht	4 – 6 nedelja
Normalizovanje rezervi gvožđa	4 - 6 meseci

Indikacije za primenu transfuzija koncentrovanih eritrocita kod bolesnika sa hiposideremijskom anemijom

- Transfuzije eritrocita kod bolesnika sa hroničnom hiposidermijskom anemijom treba primenjivati **restriktivno**.
- Njihovu primenu treba razmatrati kod bolesnika:
  - ✓ sa aktivnim krvarenjem koji su hemodinamski nestabilni.
  - ✓ sa kritičnom anemijom (Hb level <70 g/L),
  - ✓ u slučaju neuspeha drugih metoda lečenja.

